

trajiciuntur; quia tunc proprie fit manducatio vel potus sumptio.

8° Eucharistiæ sacramentum aliis quam realiter summentibus prodesse potest. Nam 1° ut opus religionis præstantissimum, pro aliis tam vivis quam defunctis offerri potest. 2° Qui hoc sacramentum digne suscipiunt, strictiorem cum Christo acquirunt unionem, et efficacius pro aliis orare possunt. 3° Anima quæ divinam alimoniam hanc realiter suscipere non potest, eam ardentè desiderando, gratiam aliquam ex opere operantis consequitur, et est communio spiritualis. Ergo.

9° Peccata venialia actu complacentia, vel in ipsamet communione admissa, ut vana gloria, voluntaria distractio, etc., substantiam gratiæ sanctificantis non impediunt; sed illius mensuram minuunt, quia charitatem ex parte lædunt. *Sic omnes* post S. Th., q. 79, art. 8.

PARS SECUNDA.

DE EUCHARISTIA QUATENUS EST SACRIFICIUM.

Vox *sacrificium*, a sacro faciendo derivata, significat, latiori sensu, id omne quod Deo in ipsius honorem et cultum offertur, videlicet orationes, laudes, adorationes, cæterosque actus virtutum, præsertim virtutis religionis. Eo sensu dicitur in Scripturis: 1° *Sacrificate sacrificium justitiæ, et sperate in Domino*, Ps. VI, 6; 2° *Immola Deo sacrificium laudis, et redde Altissimo vota tua*, Ps. XLIX, 14, et ibid. § 23: *Sacrificium laudis honorificabit me*; 3° *Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum et humiliatum, Deus, non despicias*, Ps. L, 19; 4° *Sacrificium salutis est attendere mandatis, et discedere ab omni iniquitate*, Eccli. XXXV, 2; et ibid. § 4: *Qui facit misericordiam offert sacrificium*; 5° *Obsecro vos, fratres, per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem*, Rom. XII, 1.

Nullum est dubium quin sacrificium, sic generaliter sumptum, semper, pro cunctis hominibus et in omni statu fuerit necessarium, etiam jure naturali; quia omnes homines libere agentes Deum amare, laudare, benedicere et cultu saltem interno honorare tenentur. Ergo.

Sacrificium vero, strictè sumptum, specialis est virtutis religionis actus, quo supremum Dei dominium in omnes creaturas per alicujus rei sensibilis oblationem et destructionem agnoscitur, et a multis definitur: *Oblatio externa rei sensibilis, divinitus instituta, soli Deo per ministrum legitimum facta, cum destructione rei oblatae, vel aliqua ejus immutatione, ad recognoscendum supremum Dei dominium in omnes creaturas.*

Dicitur 1° *oblatio*: quæ vox tenet locum generis: omnis quippe oblatio non est sacrificium, sed omne sacrificium est oblatio.

Dicitur 2° *externa*; quia, juxta omnes, sacrificium proprie dictum ad cultum Dei externum pertinet: non sufficeret ergo oblatio interna.

Dicitur 3° *rei sensibilis*, ut scilicet oblatio aliis hominibus pateat et vinculum sit religionis: sic etiam omnes apprehendunt.

Dicitur 4° *divinitus instituta*; quia exterior cultus non est certe Deo gratus, nisi ab ipso immediate vel mediate fuerit determinatus: sacrificium autem præcipuus est cultus externi actus. Ergo.

Dicitur 5° *soli Deo facta*; quia sacrificium strictè sumptum eminentior est actus supremæ religionis. Ergo soli Deo competere potest, et ideo additur in definitione *ad recognoscendum*, etc.

Dicitur 6° *per ministrum legitimum*; quia, cum ille actus propter Deum et nomine religiosæ societatis offeratur, non a quocumque homine, sed a solo legitime deputato convenienter exerceri potest.

Dicitur 7° *cum destructione rei oblatae, vel aliqua ejus immutatione*; ad rationem quippe sacrificii proprie dicti requiritur vel rei destructio, ad supremum Dei dominium perfecte significandum, vel saltem aliqua immuta-

tio cujus naturam et necessitatem hic non expendimus.

Hæc autem definitio, si applicetur propriis terminis sacrificio Missæ, non caret difficultatibus quæ tamen multis theologis graves non videntur.

Vasquez alteram tradidit, quam plures laudaverunt ut magis accuratam.

Sic se habet : *Nota in re qua profitemur Deum auctorem vitæ et mortis.*

Duplex distinguendum est sacrificium, unum absolutum et alterum relativum. Sacrificium absolutum est illud quod absque relatione ad aliud perficitur, ut mactatio pecudis : tale fuit sacrificium Christi in cruce.

Sacrificium relativum, seu commemorativum, illud est quod non est sacrificium, nisi virtute alterius ad quod refertur et cujus est commemoratio seu representatio : requiritur tamen præsentia victimæ ut sit ratio sacrificii : tale est sacrificium Missæ.

De his longius infra dicemus ; sed ea distinctio diligenter notanda est : non nisi ex confusione utriusque sacrificii ortæ sunt difficultates.

Si quod enim apud nos existat sacrificium proprie dictum, est Missa, et aliud assignari non potest : itaque, postquam de sacrificiis in genere quædam dixerimus in prævio capite, hanc secundam Tractatus de sanctissima Eucharistia partem in sex capita dividemus. Primum erit de existentia sacrificii Missæ ; secundum, de ejus essentia ; tertium, de illius effectibus ; quartum, de iis pro quibus offerri potest ; quintum, de ejus ministro ; sextum, de conditionibus ad legitime celebrandum requisitis.

CAPUT PRÆVIUM.

DE SACRIFICIIS IN GENERE.

De solis sacrificiis strictè sumptis vel proprie dictis hic nobis agendum est, ut ex jam notatis patet.

Sacrificium autem proprie dictum sub triplici respectu considerari potest, ratione materiæ scilicet, ratione formæ et ratione finis.

Ratione materiæ, dividitur in victimam seu hostiam ; immolationem et libamen : hæc nomina et sequentia ex Veteri Lege deducuntur. *Victima* seu *hostia* dicebatur sacrificium quo offerebantur Deo animalia, sive quadrupedia, ut hoves, vituli, oves et capræ ; sive volatilia, ut columbæ, turtures et passerres ; *immolatio* erat sacrificium quo offerebantur Deo res inanimes, sed solidæ, ut fruges terræ, panes, thura et alia hujusmodi ; *libamen* erat sacrificium quo offerebantur liquida, v. g., vinum, oleum, sanguis, etc.

Ratione formæ seu modi quo fiebat sacrificium, dividebatur in holocaustum, hostiam pacificam et hostiam pro peccato. *Holocaustum* erat sacrificium, in quo tota res oblata comburebatur, et in fenum resoluta, sursum ascendebat, ut per totalem destructionem ejus supremum dominium Dei clarius significaretur. *Hostia pacifica* dicebatur sacrificium in quo una pars rei oblata comburebatur in honorem Dei, altera in usum sacerdotum cedebat, et tertia in usum ipsorum offerentium : sic quædam perficiebatur communitio inter Deum, sacerdotes et populum. *Hostia pro peccato* erat sacrificium in quo una pars in honorem Dei comburebatur, et altera cedebat in usum eorum tantum sacerdotum qui in atrio templi vescebantur, et ideo *peccata populi comedere* dicebantur.

Ratione finis, dividebatur in latreuticum, eucharisticum, impetratorium et propitiatorium. Dicebatur *latreuticum*, si per se totum in honorem Dei exhibebatur, ut holocaustum ; *eucharisticum*, si ad gratias Deo agendas pro beneficiis acceptis offerebatur ; *impetratorium*, si ad nova obtinenda beneficia destinabatur ; et *propitiatorium*, si ad satisfaciendum Deo pro peccatis admissis fiebat.

His notatis, quædam statuenda sunt.

1° Certum est varia hæc sacrificia in lege Mosaica fuisse

jure divino necessaria; ab ipso enim Deo fuerant determinata et præscripta.

2° Non minus certum est a Deo præscripta fuisse sacrificia in ipsa origine mundi; ea quippe videmus in usu a primis temporibus usque ad Moysen: Cain et Abel, Noe, Melchisedech, Abraham, Jacob, Job, etc., varia obtulerunt sacrificia: *Cain de fructibus terræ, Abel de primogenitis gregis sui et de adipibus eorum*, Gen. IV, 3, 4; *Noe tollens de cunctis pecoribus et volucribus mundis, obtulit holocausta super altare*, ibid. VII, 20; *Melchisedech protulit panem et vinum, erat enim sacerdos Dei altissimi*, Gen. XIV, 18; *Abraham arietem inter vepres hærentem cornibus assumens obtulit holocaustum pro filio*, Gen. XXII, 13; *Jacob lapidem erexit in titulum, fundens oleum desuper*, Gen. XXVIII, 18, etc. Hæc autem mandatum Dei positivum supponunt, alioquin non fuissent tam uniformia et tam constantia.

3° Si status innocentie diu perstitisset, quædam etiam necessaria fuissent sacrificia; quia, ut ait S. Th., 2 2, q. 35, art. 1, conclus. « Est modus conveniens homini ut » sensibilibus signis utatur ad aliqua exprimenda, quia » ex sensibilibus cognitionem accepit; et ideo ex naturali » ratione procedit, quod homo quibusdam sensibilibus » rebus utatur, offerens eas Deo in modum debite subjectionis et honoris, secundum similitudinem eorum qui » dominis suis aliqua offerunt in recognitionem domini: » hoc autem pertinet ad rationem sacrificii, et ideo ratio » sacrificii pertinet ad jus naturale. » De natura igitur est veræ religionis ut quoddam sacrificiorum genus Deo offeratur: at modus lege positiva determinatur.

4° Sacrificia cruenta post lapsum hominis a Deo præscripta, in quibus sanguis victimarum effunditur, profunda indicant mysteria, videlicet: 1° hominem peccatorem redemptione indigere; 2° sanguine redimendum et a peccatis abluendum esse, quia carni et sanguini acquiescendo, peccaverat; 3° Deum condignam non exigere satisfactionem ab ipsis peccatoribus, sed meritum et satisfactionum substitutionem misericorditer accipere;

4° non omnes victimas pari modo ipsi gratas esse: unde animalia fera, nociva, horrorem excitantia, ut lupi, tigres, aquilæ, serpentes, etc., Deo non offerebantur in sacrificium: bene vero animalia mansueta, pura, ad usum humanum apta: hinc mundorum et immundorum distinctio tempore Noe jam existens, et per Moysen renovata ac firmata.

Hæc penetrationem intelligentiæ nostræ longe superant, et nihilominus velut certa admittenda sunt, propter summam Dei auctoritatem.

5° Ex divina sacrificiorum cruentorum institutione, in ipso mundi exordio facta, varii orti sunt ritus, apud diversas gentes usitati, victimas immolandi: omnes populi persuasum habuerunt, et innumeræ gentes ethnicae nunc exstantes adhuc persuasum habent, divinitatem sacrificiis placari et propitiâ erga homines reddi. Hinc ubique præcipuus religionis actus, in honorem Dei veri aut ficti exercitus, fuit effusio sanguinis, sive animalium purorum, raro immundorum, sive hominum; fere ubique enim, in falsis religionibus, immolatae sunt victimæ humanæ, saltem in extraordinariis periculis, quia credebatur hostias minoris pretii pro tanta obtinenda gratia sufficientes non fore.

6° In crudelibus istis consuetudinibus et in monstruosis hujusmodi erroribus quædam supersunt traditionis vestigia, communem originem attestantia, nempe lapsum hominis, redemptionis necessitatem, Redemptoris promissionem, sacrificiorum cruentorum præscriptionem, in figuram cruenti et pretiosissimi sacrificii quo redimendus esset mundus. In ea quippe hypothesi, diversæ populorum consuetudines, circa sacrificia Deo offerenda, facile explicantur, et sepositis his fundamentalibus fidei nostræ dogmatibus, nulla illarum assignari potest ratio.

7° Soli Deo offerri potest sacrificium proprie dictum: sic omnes apprehendunt, juxta hæc S. Aug., de Civitate Dei, l. 10, cap. 4, verba: « Quis sacrificandum censuit, » nisi ei quem Deum aut scivit, aut putavit, aut finxit? »

Fuerunt enim homines qui se deos haberi voluerant. « Rarissimi autem commemorantur, qui sibi ut sacrificia » retur, cum regia potestate possent, ausi fuerint impe- » rare, » inquit S. Aug. contra adversarium Legis et Proph., l. 1, cap. 18. Sacrificia igitur falsis numinibus apud gentiles oblata, a dæmonibus Dei æmulatōribus inducta fuerunt, et in ipsorum honorem cedunt: in eo namque positum est gravissimum idololatriæ crimen, quod honores soli Deo debiti ad creaturas maxima impietate transferantur. Unde Apostolus, I Cor. x, 20: *Quæ immolant gentes, dæmoniis immolant, et non Deo.*

8° Cuncta Veteris Legis sacrificia ingens sacrificium a Christo pro salute mundi in cruce offerendum adumbrabant: *Finis enim Legis Christus, ad justitiam omni credenti*, Rom. x, 4. Est agnus, *qui occisus est ab origine mundi*, Apoc. xiii, 8, nempe in victimis eum repræsentantibus, quæ multiplicēs erant et diverso ritu offerebantur, ut varias magni sacrificii circumstantias significarent, et efficerent ut res una tanquam verbis multis diceretur atque sine fastidio commendaretur. Facile autem monstrari potest vetera sacrificia eorumque cæremonias cum Christo ejusque sacrificio optime quadrare: v. g., macabantur victimæ, Christus immolatus est; sacrificium pro peccato simpliciter dicebatur peccatum; Deus *Eum qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit, ut nos efficeremur justitia Dei in ipso*, II Cor. v, 21; præscribebantur victimæ mundæ, Christus autem erat *sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus et excelsior cælis factus*, Hebr. vii, 26: corpora victimarum extra castra cremabantur, Christus extra portam Jerusalem passus est, etc.

9° De fide est Christum figuras sacrificiorum Veteris Legis adimplevisse, et cruce affixum, seipsum Patri pro peccatis totius mundi offerendo, verum consummasse sacrificium: *Tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam, in odorem suavitatis*, Eph. v, 2; *Christus semel oblatus est, ad multorum exhaurienda peccata*, Hebr. xxvii, 9; *Cum clamore valido et lacrymis offerens, exauditus est*

pro sua reverentia, Hebr. v, 7; *Una enim oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos*, ibid. x, 14.

Dogma istud est fundamentum totius religionis christianæ et ab hæreticis adhuc credentibus non negatur, bene vero a rationalistis qui vix nomine sunt christiani, et in Tractatu *de vera Religione* confutantur.

CAPUT PRIMUM.

DE EXISTENTIA SACRIFICII MISSÆ.

Jam monuimus Eucharistiam non consistere in actione transitoria, sicut alia sacramenta, sed in ea distincti confectionem et statum permanentem: actio qua divinum illud sacramentum conficitur, variis nominibus appellatur, scilicet apud Græcos, *μυσταγογία*, id est *introductio ad mysteria*; *συναξίς*, seu *conventus* aut *cætus*; *ιερουργία*, *opus sacrum*; *ευλογία*, *benedictio*; *λατρεία*, *adorationis cultus*; *θυσία*, *sacrificium*; et præsertim *λειτουργία*, idem significans ac *opus sacrum publicum*, quia confectio divinæ Eucharistiæ præcellentissimum est opus sacrum: apud Latinos vero præcipue dicitur *collecta* vel *collectæ*, quia illius occasione populus in unum colligitur; *dominicum*, quia sacratissima est actio, ex institutione Domini facta; *oblatio*, quia divinæ majestati offertur; et communius *Missa*, quæ vox neque hebraica neque græca est, ut quidam voluerunt, sed evidenter latina, apud solos auctores Latinos usitata, a verbo *mittere* derivata; quia, re consummata, populus dimittebatur, publice dicendo, *Ite, Missa est*. *Missa* pro missione ponitur, sicut *collecta* pro collectione, et sensus est: *Missio, seu dimissio vobis datur, ite*.

Duplex olim fiebat populi dimissio, inter ritus pro conficienda sacra Eucharistia constitutos: una post evangelium quando dimittebantur pœnitentes et catechumeni, et altera in fine operis sancti, clamante diacono, *Ite, Missa est*. Pars prior vocata est *Missa catechumenorum*,

et posterior *Missa fidelium*. Hinc S. Aug., Sermon 49, n. 8 (t. v, col. 275) : « Ecce post sermonem fit Missa » catechumenorum ; manebunt fideles. »

Hinc mos invaluit totam liturgiam, sive publice, sive privatim celebratam, vocandi *Missam*. S. Avitus, episcopus Viennensis, anno 524 vita functus, in Epist. 1, Gundobaldo regi, dicit : « In Ecclesiis palatiisque, sive prætoriiis, Missa fieri prænuntiatur, cum populus ab observatione dimittitur ; » Biblioth. Patrum, t. ix. Hanc esse vocis *Missæ* etymologiam plerique docent auctores, ut card. Bona, l. 1, cap. 1 ; P. Le Brun, t. 1 ; Bossuet, *Explication de la Messe*, t. xxiv, etc.

Quæstio est igitur an sanctissima illa divinæ Eucharistiæ confectio proprie dictum sit sacrificium : negant quicumque dogma præsentiam realis rejiciunt et in hoc sibi consentiunt. Lutherani, præsentiam realem retinentes, nihilominus rationem sacrificii proprie dicti abjiciunt : patriarcha eorum totam retinuit liturgiam usque ad finem Symboli ; reliquam vero vocat abominationem. Dicit in libro de Missa privata, anni 1533, sibi a dæmone suggestum et persuasum fuisse *Missæ sacrificium abrogandum esse* ; in confessione sua declarat se Missam super omnes abominationes habere, et maxime dolere eam per quindecim annos more catholicorum celebrasse.

Henricus VIII totam conservavit liturgiam, expunctis tantum nominibus summi Pontificis, S. Thomæ Cantuariensis et nonnullis aliis : verum sub Eduardo VI, vetus abrogata, vel universim mutata est liturgia ; et deinde generalia regni comitia declaraverunt, anno 1549, Eucharistiam esse, quidem sacramentum, non vero sacrificium. Et hoc confirmatum est anno 1562, sub regina Elisabeth a synodo Londini coadunata quæ actum edidit dictum *uniformitatis*, quo substantia doctrinæ Ecclesiæ Anglicanæ fuit determinata in 39 famosissimis articulis : *Fleury Contin.*, l. 162, n. 62.

Diversæ igitur Protestantium sectæ, sicut Mahumetani, non nisi sacrificia improprie dicta, videlicet laudum, precum, etc., in cultu suo habent.

Cæteri Christiani, catholici, schismatici et hæretici in Missa proprie dictum agnoscunt sacrificium, non quidem absolutum, sed relativum et sacrificii crucis commemorativum.

PROPOSITIO.

In Eucharistiæ confectioe, quæ dicitur Missa, verum Deo offertur sacrificium.

Prob. Propositio est de fide ; probatur ex prophetiis, ex verbis Christi, ex Apostolorum praxi, ex testimoniis Patrum, ex præscriptione et ex rationibus theologicis.

1° *Est de fide.* Traditur enim in concilio Nicæno I, can. 14, ubi prohibetur ne qui offerendi sacrificii potestatem non habent, *his qui offerunt corpus Christi porrigant*. In Ephesino, generali III, dicitur, *Labbe*, t. III : « Sanctum » ac vivificum incruentumque in ecclesiis sacrificium » peragimus ; corpus quod proponitur, similiter et pretiosum sanguinem. » In Chalcedonensi, t. IV, Eucharistia vocatur, nemine reclamante, *Terribile et incruentum sacrificium*. Tandem in concilio Trid., sess. 22, can. 1, expresse definitur his verbis : « Si quis dixerit in Missa » non offerri Deo verum et proprium sacrificium... ; ana- » thema sit. » Ergo 1°.

2° *Prob. ex prophetiis.* Ps. cix, 4 : *Juravit Dominus, et non pœnitebit eum : Tu es sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech*. Dubitari non potest quin hæc verba de Christo sint intelligenda, cum Apostolus, Hebr. v, 5 et 6, dicat : *Christus non semetipsum clarificavit ut pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum... Tu es sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech*. Unde Missa proprium est sacrificium ; 2° Christus simile offerre debuerit sacrificium, et 3° si tale sacrificium non nisi in Missa reperiri possit : atqui hæc tria constant.

1° Melchisedech verum obtulit sacrificium ; legitur enim in Gen. xiv, 18 : *Melchisedech, rex Salem, proferens panem et vinum, erat enim sacerdos Altissimi, benedixit*

ei. Ex hoc textu, sic argumentari licet: Ratio cur Melchisedech panem et vinum obtulit, est, juxta Scripturam, quia erat sacerdos: *erat enim sacerdos Altissimi*. Verum oblatio seu prolatio panis et vini ab aliquo facta ex eo quod sit sacerdos Altissimi, designat oblationem seu sacrificium Deo factum. Ergo.

Aliunde dici non potest, ut volunt Protestantes, Melchisedech obtulisse, per panem et vinum, alimenta Abraham et militibus ejus: nam 1° Abraham et milites ejus magnam referebant substantiam; 2° Abraham *dedit ei decimas ex omnibus*; 3° ideo panem et vinum obtulit, quia erat sacerdos Altissimi. Ergo 1°, etc.

2° Christus debuit offerre sacrificium cujus sacrificium Melchisedech fuerit typus seu figura; est enim sacerdos, juxta Prophetæ et Apostoli verba: sacerdos autem dicitur, quia sacrum facit, seu sacrificat. Porro non esset sacerdos secundum ordinem Melchisedech, si ipsius sacrificium quendam non haberet similitudinem cum sacrificio Melchisedech, et excellentius esse debet, quia ante Christum *omnia in figura contingebant illis*, I Cor. x, 11. Si autem B. Paulus, Christum cum Melchisedech conferens, circumstantiam sacrificii non meminisset, id contingit quia illa ad scopum a se intentum non attingebat. Ergo 2°.

3° Hujusmodi sacrificium in sola Missa inveniri potest, nempe sacrificium panis et vini, sicut Melchisedech obtulerat, sed modo longe perfectiori, quod generaliter adverterunt et docuerunt SS. Patres; v. g., S. Cypr., Epist. 63: « Ut ergo in Genesi, per Melchisedech sacer- » dotem benedictio circa Abraham posset rite celebrari, » præcedit ante imago sacrificii Christi, in pane et vino » scilicet constituta: quam rem perficiens et adimplens » Dominus, panem et calicem mixtum vino obtulit, et » qui est plenitudo veritatis, veritatem præfiguratæ ima- » ginis adimplevit. » Tota legatur Epistola.

S. Aug. de Civitate Dei, l. 16, cap. 22: « Sed plane » tunc benedictus est (Abraham) a Melchisedech, qui erat » sacerdos Excelsi... Ibi quippe primum apparuit sacri-

» ficium quod nunc a Christianis offertur Deo, toto orbe » terrarum. » Ergo 3°.

Malach. i, 10: *Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, et munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis usque ad occasum, magnum est nomen meum in gentibus, et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum est nomen meum in gentibus, dicit Dominus exercituum*. Sacrificium hic prænuntiatum est vel sacrificium Aaronicum, vel sacrificium crucis, vel sacrificium honorum operum, vel sacrificium Missæ: alia hypothesis excogitari non potest: atqui tria priora dici nequeunt. 1° Non sacrificium Aaronicum, siquidem Deus expresse dicit Judæis se munus de manu eorum non suscepturum, et aliquid magnum futurum ac novum prænuntiat. 2° Non sacrificium crucis, quod semel et in uno loco tantum oblatum est. 3° Non sacrificium imperfectum seu honorum operum; quia 1° bona opera non simpliciter dicuntur sacrificia, sed cum addito, v. g., sacrificium laudis, sacrificium justitiæ, etc.; 2° quia prænuntiari non poterant, ut novum constituenta sacrificium, cum semper a Judæis offerri potuerint; 3° quia in Protestantium principiis, hæc opera dici non possint *oblatio munda*, siquidem omnes actiones nostras, quantumvis ex se laudabiles, ut totidem habent peccata. Unde S. Just., Dial. cum Tryphon., n. 31, integrum Malach. citat textum et addit: « De iis autem quæ in omni loco a nobis gentibus offeruntur ei sacrificiis, hoc est, de pane Eucharistiæ et de » calice similiter Eucharistiæ, jam tum prædicit. » Ergo 2°.

3° *Ex verbis Christi*. In institutione enim Eucharistiæ Christus dixit: *Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur; Hic est calix, novum testamentum in sanguine meo, qui pro vobis fundetur, vel funditur*, ut habet textus Græcus. Unde sic: Eo instanti corpus Christi erat sub specie panis, et sanguis sub specie vini, vi sacramenti, ac proinde tunc Christus aderat sacramentaliter in statu mortis, corpus et sanguis ejus in remissionem peccatorum Deo Patri offerebantur, cum precibus, benedictio-

nibus et gratiarum actionibus : in ea igitur actione sacra omnes reperiuntur characteres sacrificii proprie dicti. Porro Christus dixit Apostolis eorumque successoribus : *Hoc facite in meam commemorationem*, Luc. XXII, 19 : Ergo 3°.

4° *Ex Apostolorum praxi*. Exemplo Christi et ex mandato ejus, Apostoli sacram confecerunt Eucharistiam, eamque velut sacrificium obtulerunt : *Erant perseverantes in communicatione fractionis panis*, Act. II, 42. *Una sabbati cum convenissemus ad frangendum panem*, ibid. XX, 7, etc. B. Paulus enim, I Cor. X, 16, ait : *Calix benedictionis cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est ? Et panis quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est ?* Deinde, fideles a cultu idolorum detertere volens, addit, y 20 : *Sed quæ immolant gentes, dæmonii immolant, et non Deo. Nolo autem vos socios fieri dæmoniorum. Non potestis calicem Domini bibere et calicem dæmoniorum. Non potestis mensæ Domini participes esse et mensæ dæmoniorum*. Et Hebr. XIII, 10 : *Habemus altare de quo edere non habent potestatem qui tabernaculo deserviunt*. Ex his testimoniis constat Apostolum sacræ Eucharistiæ confectionem sacrificiis apud paganos usitatis comparare : at vera apud paganos fiebant sacrificia. Ergo 4°.

5° *Ex testimoniis SS. Patrum*. Jam citavimus testimonia non dubia S. Justini, S. Cypriani et S. Aug. Tertul. de Corona, cap. 3 : « Oblationes pro defunctis, pro natalitiis, annua die facimus... calicis aut panis nostri » aliquid decuti in terram anxie patimur. » S. Ambros., de Officiis, l. 1, cap. 41, n. 214, verba S. Laurentii ad S. Sixtum, ad martyrium properantem, sic refert : « Quo, » sacerdos sancte, sine diacono properas tuo ? Nunquam » sine ministro sacrificium offerre consueveras. »

S. Hieron. in cap. 46 Ezech. loquens de Eucharistia, dicit eam esse *legitimum Dei sacrificium, jure atque perpetuum*.

S. Aug. multis in locis de sacrificio Eucharistiæ loquitur, et præsertim in Conf., l. 9, cap. 41, refert matrem suam prope morituram sibi et fratri suo dixisse : « Ponite

» hoc corpus ubicumque, nihil vos ejus cura conturbet ; » tantum illud vos rogo, ut ad Domini altare memineritis » mei ubi fueritis. » Postea circumstantias funeris ejus describens, dicit, n. 32 : *Sacrificium pretii nostri pro ea oblatum fuisse, sicut illic fieri solet*. Certe nihil clarius desiderari potest. Ergo 5°.

6° *Ex præscriptione*. Omnes ecclesiæ, per orbem dispersæ, Latinae, Græcæ, omnesque sectæ Orientales antiquissimæ, solis Protestantibus exceptis, habent et semper habuerunt altaria in quibus immolarent, sacerdotes qui sacrificarent, liturgias quæ ritum immolandi et offerendi continerent, et omnes, saltem quoad substantiam, perfecte sibi consentiunt, ut videre est apud card. Bona, Rerum liturgic. lib. 1, c. 6 ; P. Martène, P. Scheffmacher, lettre 1 ; P. Le Brun. Impossibile est autem ritum tam sanctum, tam antiquum, tam veneratum, tam diffusum et in substantia tam uniformem, decursu temporum fuisse introductum. Ergo 6°.

7° *Ex rationibus theologis*. 1° In Ecclesia verum existit sacerdotium, ut ait B. Paulus, Hebr. VII, 12 : *Translato sacerdotio, necesse est ut legis translatio fiat, et universa testatur traditio* : at præcipuum munus sacerdotis est offerre sacrificium : *Omnis namque pontifex, ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis quæ sunt ad Deum, ut offerat dona et sacrificia pro peccatis*, Hebr. V, 1. Ergo. 2° Semper in Ecclesia existerunt altaria, ut constat ex verbis Apostoli supra citatis, *habemus altare*, etc., ex antiquissimis Patribus et ex toto historiæ ecclesiasticæ decursu : porro altaria non dicuntur nisi propter sacrificia in illis offerenda ; quod adeo verum est, ut Calvinus sacrificium Eucharistiæ tollens, nomen altaris mutaverit in mensam, Inst. lib. 4, cap. 18, n. 2. 3° In confectione sacræ Eucharistiæ omnes reperiuntur conditiones ad constituendum sacrificium proprie dictum, nempe victima divine instituta, minister rite deputatus, sensibilis oblatio soli Deo facta, et mystica victimæ vere immolatæ representatio, cum vi verborum corpus sit sub specie panis et sanguis sub specie vini. Ergo 7° ; aliunde, etc. Ergo.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1°. Christus in ultima cœna recubuit cum discipulis, panem accepit, benedixit ac fregit deditque illis, sed non legitur eum sacrificium obtulisse : ergo sacra Eucharistiæ confectionem non instituit velut sacrificium.

R. Nego conseq. Nam 1° omnia quæ Christus in ultima cœna dixit, non fuerunt scripta. 2° Legitur eum oculos ad Patrem levasse et gratias egisse : hæc autem evidenter significant oblationem, ac proinde sacrificium. 3° Res per se denotat sacrificium. Ergo.

Inst. 1°. Christus sacrificium crucis prænnuntiare voluit, et ideo de sanguine suo dixit, *qui pro vobis fundetur*; ergo verum non obtulit sacrificium.

R. Nego ant. 1° Etenim si Christus solummodo sacrificium crucis repræsentare aut significare voluisset, nudum adhibuisset signum, non vero præsentiam realem. Attamen de fide est illum convertisse panem in corpus et vinum in sanguinem suum. Ergo. 2° In textu græco non habetur futurum, sed præsens, *funditur*. 3° Et si legendum esset, *fundetur*, ad exprimendam realem sanguinis effusionem, nihilominus actualis mystica effusio exstitisset, cum de præsentia reali constet. Ergo.

Inst. 2°. Si Christus verum obtulisset sacrificium valoris infiniti in ultima cœna, jam sacrificium crucis fuisset inutile. Ergo.

R. Nego ant. Singulæ actiones Christi infiniti fuerunt pretii, et tamen mundum independentem a sacrificio crucis non redemerunt, quia, ex decretis Dei, Christus moriturus et superabundanter satisfactorus erat : sic a pari sacrificium ultimæ cœnæ, licet verum et valoris infiniti, sacrificium crucis non evacuavit. Præterea, suum habebat valorem ex futuro crucis sacrificio, cujus realis erat repræsentatio. Ergo.

Inst. 3°. Plures theologi in concilio Trid. dubitabant an Christus in ultima cœna verum obtulisset sacrificium, ut narrat Palavic., l. 48, cap. 1, n. 10, et cap. 2. Ergo.

R. 1°. *Negari potest ant.* Non præcise enim quidam in concilio Trid. dubitabant an Christus in ultima cœna

verum obtulisset sacrificium, sed an ipsius sacrificium fuisset propitiatorium, sicut est sacrificium Missæ, ut videre est apud Palav.

R. 2°. *Nego conseq.* Nam 1° omnes Patres qui circa naturam potius quam existentiam sacrificii Christi dubium movebant, de veritate sacrificii Missæ non dubitabant. Unde ad summum sibi contradixissent. 2° Etiam si concederetur eos de existentia sacrificii Christi, vel de ipso sacrificio Missæ dubitasse, quid inde? Nonnullorum opinio, ante positivam Ecclesiæ definitionem, fidei dogma non conculcit. Ergo.

Obj. 2°. Apud B. Paulum, Hebr. ix, 12, legitur Christum semel introisse in sancta, *æterna redemptione inventa*; et v. 26 : *Semel in consummatione sæculorum, ad destinationem peccati, per hostiam suam apparuisse*; et cap. x, 14 : *Una oblatione consummasse in sempiternum sanctificatos*. Ergo aliud, præter sacrificium crucis, non requirendum est sacrificium.

R. Nego conseq. Christus equidem seipsum Deo Patri in cruce offerens, abunde pro peccatis totius mundi satisfecit quoad pretium; sed Deus, ex rationibus sibi cognitis, statuit ut pretium istud valoris infiniti specialibus modis applicaretur individuis : hinc sacramenta a Christo instituta, aliaque media apud ipsos Protestantes usitata, ut actus fidei, spei, charitatis, religionis, orationis, elemosynæ, etc., quæ plus minusve directe gratiam producant, suam efficaciam ex sacrificio crucis hauriunt : ergo similiter Missa potest esse sacrificium proprie dictum, sed relativum ad crucis sacrificium, ejus commemorativum, et ex eo vim suam ac virtutem ducens. Ideo virtus sacrificii crucis per Missæ sacrificium non evacuatur nec minuitur.

Juxta enim fidem Ecclesiæ, sacrificium Missæ non differt substantialiter a sacrificio crucis, sed tantum in modo illud offerendi : eadem quippe est hostia et idem sacerdos principalis, nempe Christus, qui, *eo quod maneat in æternum, sempiternum habet sacerdotium : unde et salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum*

ad Deum, semper vivens ad interpellandum pro nobis, Hebr. vii, 23.

Quædam proferuntur difficultates ex ratione petita, scilicet, ex eo quod immutatio victimæ ad constituendum sacrificium requisita, in Missa reperiri nequeat.

Sed eas multiplici modo solvunt theologi.

Priori definitioni sacrificii a nobis allatæ inhærentes alii dicunt non esse quidem cruentam mactationem sicut in sacrificiis Judæorum, sed hanc necessariam non esse ad rationem sacrificii commemorativi; in Missa Christum, per verba consecrationis, in statu inferiori constitui, et hic in statu victimæ et cibi effici præsentem, sub speciebus utrumque exprimentibus, quod sufficit.

Alii in sacrificio Christi partes illas varias distinguentes, quæ in sacrificiis Hebræorum reperiebantur, scilicet, sanctificationem, oblationem, immolationem, consummationem et communionem, eas non disjungendas esse dicunt, sed omnes coalescere unicuique sacrificium efformare contendunt. Nunc in æternum Christus stat coram Patre in statu consummationis, et in eo statu per verba consecrationis super altare fit præsens et offertur, et cum sit a sacerdote fidelibusque sumendus, in statu quoque communionis adest. Hæc autem, cum separari nequeant a sanctificatione et oblatione jam effectis, neque ab immolatione cruenta, nunc mystice repræsentata, unum cum ipsis sacrificium constituunt. Sic P. de Condren, Præp. Gen. Cong. Orat.

Nec ab iis dissentire videntur qui dicunt quotidianas oblationes cum immolatione crucis in mente Christi essentialem a principio ordinem habuisse, et ideo separari non posse ab ea immolatione, aliunde speciebus panis et vini expressa. Sic apparet mira unitas inter omnia sacrificia relativa sacrificiumque absolutum crucis.

Juxta posteriorem quam tradidimus definitionem, quæ veram sacrificii rationem magis exhibere videtur, evanescit difficultas.

Adest enim nota in rebus qua exprimitur potestas Dei vitæ et mortis auctoris. Hæc autem mystica immolatio

essentialiter refertur ad veram victimæ mactationem. Aliunde (quod summopere notandam est) Christus realiter adest et offertur. Hinc habetur quidquid sacrificium commemorativum constituit.

Sic Missa dici potest sacrificium spirituale, licet verum et sensibile, per oppositionem ad vetera sacrificia ipsius typica, et ad sacrificium crucis, cujus est mystica renovatio. Sic ubique verificantur sequentia verba Christi, Joan. iv, 23: *Venit hora et nunc est, quando veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu et veritate.* Frustra igitur hæc verba a Calvinistis nobis obijciuntur, quasi sacrificium Missæ excludentia.

Hæc præclare scribit *Moelher* (Symbolique, l. 1, § 44): « Le sacrifice de la Messe est un véritable sacrifice; mais » on ne peut toutefois le séparer de la vie du Sauveur, » comme on le voit clairement par le but de son institution. Dans cette dernière partie de son sacrifice, Jésus- » Christ nous donne tout ce qu'il a fait pour nous; son » immolation, d'objective qu'elle était, devient subjective, propre à chacun de nous en particulier. Le Rédempteur s'immolant sur la croix nous est encore » étranger; dans ce culte, il est notre bien propre, notre » victime. Là il se donna pour tous les hommes, ici il se » donne à chacun de nous. Là il ne fut que victime, ici » il est reconnu et adoré comme tel. »

Vide *Vasquez, de Lugo, de Pressy, etc.*

CAPUT SECUNDUM.

DE ESSENTIA SACRIFICII MISSÆ.

Apud omnes constat duo ad rationem sacrificii omnino necessaria esse: rem offerendam seu victimam, et actionem offerentis. Quærendum est igitur 1º quænam res in sacrificio Missæ Deo sit offerenda, et 2º quænam actio ad essentiam illius sacrificii pertineat.